

Sprawozdanie z Gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Puławy za lata 2019-2020

Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Puławy, opracowany na lata 2019-2022, przyjęty uchwałą Rady Miasta Puławy nr XIII/131/19 z dnia 28 listopada 2019 r., określa kierunek podejmowanych przez Miasto działań, mających na celu szeroko pojętą ochronę dziedzictwa kulturowego. Zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz.U.2021.710 t.j. z późn. zm.) z realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami Prezydent Miasta sporządza co dwa lata sprawozdanie, które przedstawia Radzie Miasta.

Gmina Miasto Puławy nie ma możliwości bezpośredniego sprawowania opieki nad większością obiektów znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Puławy. Ale bezpośrednia opieka nad zabytkami nie jest najważniejszym elementem planowania polityki ochrony dziedzictwa kulturowego - niemniej istotne są w nim działania pośrednie, takie jak: uwzględnianie dziedzictwa kulturowego przy sporządzaniu dokumentów planistycznych, wspieranie poczynań właścicieli obiektów zabytkowych przy działaniach związanych z ich właściwym użytkowaniem i utrzymaniem, kształtowanie społecznej potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego, edukacja społeczeństwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz promowanie najcenniejszych zabytków z terenu gminy.

W Gminnym programie opieki nad zabytkami Miasta Puławy na lata 2019-2022 wyznaczone zostały dwa priorytety:

Priorytet I: Dbłość o zachowanie istniejących walorów zabytkowych.

Priorytet II: Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego w polityce rozwoju miasta.

W ramach powyższych priorytetów wyznaczone zostały poszczególne cele i działania. Niniejsze sprawozdanie obejmuje działania podjęte przez gminę Miasto Puławy w latach 2019-2020, zgodne z wyznaczonymi w Programie priorytetami.

Priorytet I: Dbłość o zachowanie istniejących walorów zabytkowych.

✓ **Cel szczegółowy: Bezpośrednie wsparcie dla rewaloryzacji obiektów zabytkowych.**

1. W latach 2019-2020 gmina Miasto Puławy zgodnie z uchwałą nr XLIX/469/18 Rady Miasta Puławy z dnia 22 lutego 2018 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków (Dz. Urzędowy Woj. Lubelskiego z dn. 19 marca 2018 r. poz. 1170) dofinansowała następujące zadania:

Rok	Podmiot	Dotacja przyznana	Przeznaczenie
2019	Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Puławach, ul. Aignera 8	90 000,00 zł	Zadanie pn. „Wykonanie renowacji murów ogrodzenia przy kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii w Puławach”
2020	Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Puławach, ul. Aignera 8	62 800,00 zł	Zadanie pn. „Wykonanie renowacji muru ogrodzeniowego przy kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii w Puławach od ul. 4 Pułku Piechoty WP”

Zgodnie z uchwałą nr XLIX/469/18 Rady Miasta Puławy z dnia 22 lutego 2018 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków podmiot ubiegający się o dotację składa do Prezydenta Miasta Puławy wniosek wraz z odpowiednimi załącznikami.

2. W omawianym okresie wykonano również prace przy Pałacu Marynki stanowiącym własność gminy Miasto Puławy. Została opracowana wielobranżowa koncepcja architektoniczno-funkcjonalna przebudowy zabytkowego Pałacu Marynki w Puławach dla potrzeb jego przystosowania do funkcji muzealno-wystawienniczej, edukacyjnej oraz kulturalno-artystycznej. Na jej wykonanie wydatkowano środki w wysokości 119 925,00 zł. Opracowano również opinię o możliwości wzmocnienia istniejącego stropu i dostosowaniu go do przepisów p.poz jako poszerzenie ekspertyzy konstrukcyjno-budowlanej stanowiącej element wielobranżowej koncepcji architektoniczno-funkcjonalnej przebudowy zabytkowego Pałacu Marynki w Puławach dla potrzeb jego przystosowania do celów muzealno-wystawienniczych, edukacyjnych i kulturalno-artystycznych. Na ten cel wydatkowano środki w wysokości 17 220,00 zł. Zlecone zostały także badania konserwatorskie i architektoniczne we wnętrzu i na elewacjach Pałacu Marynki w Puławach, polegające m.in. na określeniu oryginalnej kolorystyki w obrębie ścian i sufitów, a także określeniu stanu okien iluzjonistycznych.

✓ **Cel szczegółowy: Odpowiednia promocja i ekspozycja najcenniejszych obiektów.**

1. Promocja dziedzictwa kulturowego jest realizowana poprzez publikowanie ulotek, folderów oraz innych materiałów przybliżających mieszkańcom i turystom zasoby historyczne. W latach 2019-2020 powstały następujące publikacje:

L.p.	Tytuł publikacji	Data publikacji	Rodzaj	Nakład publikacji (egz.)	Współpraca	Sposób dystrybucji
1.	Tour Salon Poznań	1-3.02.2019	folder	7 000	Targowe ABC	Podczas targów turystycznych
2.	ITB Berlin	6-10.03.2019	folder	7 000	Targowe ABC	Podczas targów turystycznych
3.	World Travel Show Nadarzyn	18-20.10.2019	folder	7 000	Targowe ABC	Podczas targów turystycznych
4.	Touristik & Caravaning Lipsk	20-24.11.2019	folder	7 000	Targowe ABC	Podczas targów turystycznych
5.	ITB Berlin	4-8.03.2020	folder	7 000	Targowe ABC	Poprzez Polski Ośrodek Informacji Turystycznej w Berlinie oraz touroperatorów biur podróży
6.	Puławy Miasto Czartoryskich	29.11.2019 r.	ulotka	2 000	Amistad sp. z o.o.	Centrum Informacji Turystycznej w Puławach, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Puławach, Muzeum Czartoryskich w Puławach, obiekty świadczące usługi noclegowe w Puławach
7.	Mapa turystyczna miasta Puławy	13.12.2019	mapa	2000	Drukarnia Wisła w Puławach	Centrum Informacji Turystycznej w Puławach, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Puławach, Muzeum Czartoryskich w Puławach, obiekty świadczące usługi noclegowe w Puławach
8.	"Świat, podróże i kultura"	2019 (60/2019)	Magazyn	44 000		Dystrybucja na lotnisku WARSZAWA-MODLIN i AUTOKARACH ModlinBus /reklamę może zobaczyć 300 tys. osób w ciągu 1 miesiąca/ - Dystrybucja na dworcu WARSZAWA ZACHODNIA i AUTOKARACH POLONUS PARTNER /reklamę może zobaczyć 200 tys. osób w ciągu 1 miesiąca/ - Dystrybucja na pokładzie Eko Taxi w 6 miastach w

						Polsce /reklamę może zobaczyć 100 tys. osób w ciągu 1 miesiąca/
9.	"Świat, podróże i kultura"	2019 (62/2019)	Magazyn	44 000		-Dystrybucja na lotniskach w czterech miastach w Polsce. - Dystrybucja najważniejszych Międzynarodowych Targach Turystycznych TT Warsaw 2019, które odbyły się w listopadzie w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie.
10.	60 lat Klubu Twórców Ludowych w Puławach	2019	Album	500	Towarzystwo Inicjatyw Własnych „Inspiracje”, Powiat Puławski, Województwo Lubelskie	Gala Jubileuszowa Klubu Twórców Ludowych
11.	60 lat Klubu Twórców Ludowych w Puławach	2019	Płyta DVD	250	Miasto Puławy, Towarzystwo Inicjatyw Własnych „Inspiracje”	Gala Jubileuszowa Klubu Twórców Ludowych
12.	Artystyczna Twórczość Wsi	2019	Folder do wystawy pokonkursowej	300	Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Bank Spółdzielczy w Końskowoli	Gala Jubileuszowa Klubu Twórców Ludowych, Wystawa Jubileuszowa Klubu Twórców Ludowych
13.	Z ziemi wyrosłe, z serca utkane	2019	Tomik poezji i prozy ludowej	500	Towarzystwo Inicjatyw Własnych „Inspiracje”, Fundusz Inicjatyw Obywatelskich	Gala Jubileuszowa Klubu Twórców Ludowych
14.	Mapka - plan parku	2019	Mapka	5.000		Muzeum Czartoryskich w Puławach
15.	Ulotka „Ojczyzno nie mogłam Cię obronić, niech Cię przynajmniej	2019	Ulotka	20.000		Muzeum Czartoryskich w Puławach/ Centrum Informacji Turystycznej w Puławach/ Centrum

	uwiecznić”					Informacji Turystycznej w Lublinie
16.	Ulotka „Ojczyzno nie mogłam Cię obronić, niech Cię przynajmniej uwiecznię” - język angielski	2019	Ulotka	5.000		Muzeum Czartoryskich w Puławach/ Centrum Informacji Turystycznej w Puławach/ Centrum Informacji Turystycznej w Lublinie
17.	„Kaplica, mauzoleum i kościół na górze”	Wrzesień 2019	Folder do wystawy	1.000		Muzeum Czartoryskich w Puławach
18.	Katalog do wystawy „Kres Polskich Aten”	Styczeń 2020	Katalog wystawy	1.000		Muzeum Czartoryskich w Puławach
19.	Publikacje w mediach społecznościowych i na stronie www	Na bieżąco				Internet
20.	Dzieje Puław t.1 Andrzej Tołpyho	2020	Książka	500	UMCS	Dystrybucja do puławskich bibliotek, dla mieszkańców
21.	„Puławy- Włostowice. Wielokulturowe stanowisko z zachodniej Lubelszczyzny” Barbara Niezabitowska- Wiśniewska	2019	Monografia		Instytut Archeologii UMCS, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Dystrybucja wydawnictwa do bibliotek w kraju i za granicą, elektroniczna wersja dostępna w internecie
22.	Kalendarze ścienne, 12-planszowe, trójdzielne, książkowe 2019 i 2020 z fotografiami ukazującymi zabytki Puław	2019, 2020	kalendarz	3600		Dystrybucja wśród mieszkańców

Dodatkowo również w latach 2019-2020 utrzymywana była, powstała w 2013 r., aplikacja turystyczna Miasta Puławy na urządzenia mobilne, którą można pobrać w Google Play i App Store.

2. Ważnym elementem promocji najcenniejszych zabytków Puław są różnego rodzaju działania zmierzające do ich atrakcyjnego wyeksponowania. Jednym ze sposobów na takie przedstawienie puławskich zasobów zabytkowych jest organizacja imprez kulturalnych. Imprezy kulturalne odbywające się w zabytkowym otoczeniu pomagają w kreowaniu pozytywnego wizerunku miejsca, zachęcają do obcowania z historią, umożliwiają żywy kontakt z zabytkiem. Wspomagają również budowanie wśród mieszkańców miasta poczucia tożsamości i przynależności a także umożliwiają zaangażowanie na rzecz lokalnej wspólnoty. Promują wśród mieszkańców koncepcję sztuki w przestrzeni publicznej pokazując, że przestrzeń ta może być przyjazna ludziom oraz, że to głównie mieszkańcy powinni mieć wpływ na jej

kształtowanie. Imprezy te organizowane są przez różne podmioty - zarówno miejskie instytucje kultury jak i organizacje pożytku publicznego, dofinansowywane w otwartych konkursach ofert na zadania publiczne z zakresu kultury.

- W 2019 roku odbyła się IV edycja Festiwalu im. Wincentego i Franciszka Lesslów. Realizatorem zadania była Fundacja im. Wincentego i Franciszka Lesslów, która otrzymała dotację w otwartym konkursie ofert na zadania publiczne z zakresu kultury. W ramach festiwalu odbyły się m.in. plenerowe widowisko „Walka Tankreda z Kloryndą” Claudia Monteverdiego przed Domem Gotyckim we współpracy z Muzeum Czartoryskich w Puławach oraz wydarzenia w Pałacu Czartoryskich: recital fortepianowy w wykonaniu Jacka Kortusa - laureata Konkursu Chopinowskiego, koncert uczniów i pedagogów Puławskiej Szkoły Muzycznej w Puławach „W muzycznym saloniku III” i koncert kameralny w wykonaniu Poznańskiego Zespołu Kameralnego.
- Kolejnym wydarzeniem realizowanym w zabytkowym otoczeniu był projekt z okazji obchodów 200. rocznicy urodzin Stanisława Moniuszki „Opera na Prowincji. Straszny dwór”. Realizatorem zadania była Fundacja im. Wincentego i Franciszka Lesslów, która otrzymała dotację w otwartym konkursie ofert na zadania publiczne z zakresu kultury. Na dziedzińcu Pałacu Marynki w Puławach został zaprezentowany plenerowy spektakl operowy „Straszny dwór” Stanisława Moniuszki. W spektaklu wzięli udział soliści związani z Teatrem Muzycznym w Lublinie, Teatrem Wielkim w Poznaniu oraz Chór i Orkiestra Teatru Muzycznego w Lublinie, Zespół Pieśni i Tańca „Powiśle” im. Kazimierza Walczak "Mamci" - razem ponad stu wykonawców. Spektakl obejrzało około 1500 osób.
- Plenerowa impreza POK-Frontacje zostały zainaugurowane obchody 35-lecia działalności Puławskiego Ośrodka „Dom Chemika”. W historycznym otoczeniu, na dziedzińcu Pałacu Marynki zaprezentowały się wszystkie formacje działające w POK „Dom Chemika”.
- W Sali Kongresowej Pałacu Czartoryskich odbył się koncert z okazji 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej „Jestem przestrzeń” w wykonaniu wokalistki jazzowej Moniki Borzym. Artystka zaprezentowała utwory z poruszającymi tekstami poetki Anny Świrszczyńskiej z albumu wydanego we współpracy z Muzeum Powstania Warszawskiego w ramach corocznego cyklu Pamiętamy '44. Organizatorem wydarzenia był Urząd Miasta Puławy.
- W ramach zadania „sPOKoJAZZ, czyli wokół warsztatów jazzowych” na dziedzińcu Pałacu Marynki odbył się koncert jazzowy pt. „Brzegami jazzu” w wykonaniu czołowych muzyków sceny jazzowej, będących jednocześnie trzonem kadry warsztatów jazzowych odbywających się od wielu lat w Puławach. Koncertowi towarzyszyła wystawa plenerowa pt. „Jazz Tyrmanda”, nawiązująca do trwającego roku Tyrmanda, w której wykorzystano fragmenty książek „Zły”, „U brzegów jazzu”, „On Freedom” Leopolda Tyrmanda, „Zły Tyrmand” Mariusza Urbanka, wywiadów i artykułów autorstwa Mateusza Świącickiego, Pawła Brodowskiego oraz fotografii ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego i Agencji Prasowej FOTONOVA. Wystawa dostępna była zarówno w dniu koncertu na dziedzińcu Pałacu Marynki, jak i później na Placu Chopina. W koncercie uczestniczyło około 150 osób. Realizatorem zadania było Towarzystwo Inicjatyw Własnych „Inspiracje”.
- Plenerowa wystawa w Zespole Rezydencyjnym Książąt Czartoryskich pn. „Wiszące Ogrody Księżnej Izabeli” miała na celu podkreślenie wartości historycznego ogrodu księżnej Izabeli Czartoryskiej, która nie tylko pasjonowała się zakładaniem ogrodów, ale też uwielbiała kwiaty i sama się nimi otaczała. Uczestnicy imprezy mogli podziwiać pawilony parkowe w niecodziennym aranżacjach - zostały one przystrojone instalacjami z kwiatów, które

zostały przygotowane przez czołowych polskich florystów pod kierunkiem mistrza florystyki Piotra Marca. Organizatorem imprezy było Muzeum Czartoryskich w Puławach.

- Rekonstrukcja historyczna „Pamiętny i chlubny Rok 1809” odwoływała się do wydarzeń roku 1809, kiedy to po raz pierwszy symbolicznie otwarto drugi budynek muzealny - Dom Gotycki oraz podkreślono wartość historyczną pobudowanej w 1801 roku Świątyni Sybilli. Ówczesni mieszkańcy i goście ofiarowywali skarby i trofea wojenne, składając je w pierwszym budynku muzealnym. Podczas zaplanowanej rekonstrukcji historycznej Muzeum Czartoryskich w Puławach przybliżyło mieszkańcom i zaproszonym gościom wydarzenia historyczne odtwarzając je możliwie jak najwierniej. Zaangażowani w wydarzenie mieszkańcy Puław, uczniowie, turyści i zaproszeni goście wspólnie z profesjonalnymi grupami rekonstrukcyjnymi przeszli w symbolicznym pochodzie pod Dom Gotycki i złożyć wykonane w konkursie „Skarby Świątyni Sybilli” pamiątki. Uczestnicy wydarzeń, podobnie jak 200 lat temu goście księżnej, wpisali się również do książki pamiątkowej umieszczonej w Świątyni Sybilli. Organizatorem imprezy było Muzeum Czartoryskich w Puławach przy udziale grup rekonstrukcyjnych: Towarzystwa Stanisławowskiego, Krynoliny, 8. Pułku Ułanów Księstwa Warszawskiego oraz Zespołu Szkół nr 2 w Puławach.
- Koncert moniuszkowski „Filharmonia na leżakach” w wykonaniu Teatru Pijana Sypialnia z Warszawy w humorystyczny sposób łączył dawną operę ze współczesnością. Wydarzenie odbyło się w ramach wakacyjnego cyklu „WeekendLove Puławy” na dziedzińcu Pałacu Marynki. Organizatorem wydarzenia był Urząd Miasta Puławy.
- Koncert „Komeda” w Pałacu Czartoryskich tworzącym historyczną oprawę i udostępniającym swoje wnętrza mieszkańcom miasta. Koncert poświęcony Krzysztofowi Komedzie, wybitnemu polskiemu kompozytorowi, prekursorowi polskiej szkoły jazzu, twórcy muzyki do wielu filmów, jednego z najwybitniejszych artystów powojennej Polski. Organizatorem imprezy był POK „Dom Chemika”.

W 2020 r. z powodu pandemii COVID-19 część zaplanowanych wydarzeń odbyła się w formie on-line, co pozwoliło na zwiększenie zasięgu i ilości odbiorców tych imprez, a co za tym idzie, ukazanie walorów historycznych i zabytkowych Puław szerokiemu gronu internautów z kraju i z zagranicy.

- W V edycji Festiwalu im. Wincentego i Franciszka Lesslów odbyło się pięć wydarzeń: koncert inauguracyjny pt. „Lessel w Lessach”; koncert pt. Muzyczne Puławy na przestrzeni stuleci; koncert pt. Marcelina Czartoryska - już nie wykład, jeszcze nie spektakl; spektakl pt. „Igraszki z diabłem” autorstwa Jana Drdy; konkurs pt. Ferdynand Lessel - jak wyglądał? Wszystkie wydarzenia zostały zarejestrowane w postaci materiału audio/video, a następnie umieszczone na kanale YouTube fundacji oraz portalu Facebook. W szczególnie atrakcyjny sposób zostały wyeksponowane wnętrza Pałacu Marynki i plenery Zespołu Rezydencyjnego Księżąt Czartoryskich. Wszystkie wydarzenia festiwalowe miały ponad 6.200 odsłon, a całkowity zasięg postów z informacjami o festiwalu poprzez portal Facebook przekroczył 100.000 użytkowników. Sam spektakl „Igraszki z diabłem” osadzony w najciekawszych plenerach Puław i okolic, wyświetlony został ponad 10 000 razy i otrzymał wiele pochlebnych komentarzy od odbiorców z całej Polski i ze świata.
- Podobnie zrealizowana została wystawa pn. „Biennale Fotografii Puławskiej” prezentująca prace osób fotografujących z terenu Puław. Do udziału w wystawie zgłosiło się 11 osób, które nadesłały łącznie 50 prac prezentujących walory zabytkowe i krajobrazowe Puław.

Jury wybrało 28 prac na wystawę. Prezentacja wystawy odbyła się online oraz na telebimie POK „Dom Chemika”. Film opublikowano na stronie internetowej POK „Dom Chemika”, na Facebooku towarzystwa i POK „Dom Chemika” oraz na kanale YouTube POK „Dom Chemika”. Ponadto opracowano i zlecono druk wydawnictwa okolicznościowego w nakładzie 500 szt. Wernisaż on-line zamieszczony na kanale YouTube 6 listopada 2020 r. został wyświetlony blisko 700 razy. Realizatorem zadania było Towarzystwo Inicjatyw Własnych „Inspiracje”.

✓ **Cel szczegółowy: Dbłość o ład przestrzenny i krajobraz kulturowy.**

1. Powiązanie działań przy obiektach zabytkowych z dokumentami planistycznymi.

1.	Jakie obiekty zostały powiązane z dokumentami planistycznymi?	Obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ewidencji zabytków.
2.	Jakie zapisy w planach się pojawiły lub zmieniły?	Zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej działek budowlanych w celu dostosowania do realnych możliwości zagospodarowania nieruchomości - zmiany uzgodnione z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
3.	Jakich obiektów dotyczyły zmiany?	1. ul. Zielona 32 - Willa „Duninów” 2. Al. Królewska 19 - Starostwo Powiatowe w Puławach 3. ul. Piłsudskiego 6 - Dom mieszkalny 4. ul. Piłsudskiego 8 - Dom mieszkalny 5. ul. 4 Pułku Piechoty 13 - Dom mieszkalny 6. ul. Czartoryskich 8 - Część miasta wraz z zespołem rezydencjonalnym obejmującym: pałac, świątynię Sybilli, Dom Gotycki, 2 kordegardy, bramę główną, Domek Grecki, Schody Angielskie, Altanę Chińską, Łuk Rzymski, Oranżerię, wodotrysk, mostki, rzeźby, kaplicę pałacową i drzewostan, Pałac Marynki wraz z dziedzińcem, bramą do ogrodu i oficynę.
4.	W jakich i w ilu dokumentach pojawiły się zmiany?	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Puławy jednostki bilansowej B i C zatwierdzona Uchwałą Nr XVI/178/20 Rady Miasta Puławy z dnia 30 stycznia 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. poz. 1069 z dnia 10 lutego 2020 r.)

2. Realizacja zasad ochrony konserwatorskiej w odniesieniu do historycznego układu urbanistycznego. Uwzględnione zostały wytyczne konserwatorskie w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Centrum”. Zaplanowano utrzymanie historycznego układu komunikacyjnego i skali zabudowy. Odpowiednie zapisy znalazły się w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Centrum” a dotyczyły Alei Królewskiej, Alei Partyzantów, Alei Małej (nr rej. A/150).

3. Bieżące zadania dla gminnej ewidencji zabytków:

W 2019 r. została wykonana w uzgodnieniu z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków gminna ewidencja zabytków. Zgodnie z zaleceniami LWKZ powstały nowe karty ewidencyjne, obejmujące rzeźby i elementy lapidarne, zaktualizowano dokumentację fotograficzną. W uzgodnieniu z LWKZ został również doprecyzowany obszar miasta Puławy obejmujący dwie

jednocześnie funkcjonujące decyzje: decyzja z dnia 16.01.1967 r. znak KL.V-7/10/67 oraz decyzja z dnia 21.01.1980 r. znak: KL.IV.5349/1/80.

✓ **Cel szczegółowy: Dbalność o nekropolie i miejsca pamięci narodowej oraz tereny zielone z terenu miasta.**

1. Dbalność o zachowanie istniejących walorów zabytkowych to również utrzymywanie terenów zielonych (w tym pielęgnacja i konserwacja drzewostanu, utrzymanie bieżące Skweru Niepodległości) i miejsc pamięci narodowej na terenie miasta.

Utrzymanie w dobrym stanie terenów zielonych, określenie potrzeb i zakresu prac w porozumieniu z LWKZ			
L.p.	Zakres prac	Współpraca	Wartość wydatkowanych środków
2019			
1.	Usunięcie drzew objętych zezwoleniem Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WUOZ) z terenu historycznego ogrodu przypałacowego w Puławach	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach Państwowy Instytut Badawczy	52 500 zł
2.	„Urządzenie i utrzymanie terenów zieleni zadrzewień, zakrzewień oraz parków”	Towarzystwo Przyjaciół Puław	17 500 zł
3.	Pielęgnacja drzewostanu: al. Królewska, ul. Parkowa	-	15 000 zł
4.	Utrzymanie bieżące Skweru Niepodległości	-	315 000 zł
2020			
1.	Skwer Niepodległości - konserwacja drzewostanu (22 szt.)	-	15 000 zł
2.	al. Królewska, ul. Czartoryskich - pielęgnacja drzewostanu (61 szt.)	-	20 000 zł
3.	Skwer Niepodległości - utrzymanie bieżące skweru	-	294 000 zł
4.	Nasadzenia na terenach zabytkowych - 12 szt. drzew przy al. Królewskiej i ul. Czartoryskich	-	7 000 zł

Wydział Nadzoru Komunalnego i Spraw Lokalowych w latach 2019-2020 wydatkował kwotę w wysokości 72 709,95 zł na wykonanie zadania realizowanego przez Zakład Usług Komunalnych Sp. z o. o. w Puławach na podstawie zawartych umów na nadzór i utrzymanie miejsc pamięci narodowej zlokalizowanych na terenie miasta Puławy. W latach 2019-2020 sprawowano nadzór i utrzymanie dziewięciu miejsc pamięci na terenie miasta.

W ramach bieżącego utrzymania miejsc pamięci prowadzono:

- utrzymanie porządku (oczyszczanie i zmiatanie powierzchni utwardzonych, grabienie liści, zbieranie nieczystości i ich wywóz);
- pielęgnację zieleni (nasadzenia zamienne, koszenie trawników, pielęgnowanie rabat i donic w tym: plewienie, podlewanie, obsada kwiatów sezonowych, uprzątnięcie roślin na zimę, nasadzenia uzupełniające);

- dekorację miejsc pamięci z okazji Wszystkich Świętych (kwiaty, znicze) i uprzątnięcie wieńców po uroczystościach.

Ponadto w 2020 r.:

- wykonano prace polegające na ręcznym umyciu krzyża „Pamięci więźniów okresu stalinowskiego...” znajdującego się przy ul. Centralnej w Puławach na działce nr 497/3 (przy budynku WKU). Zadanie zostało wykonane przez Zakład Usług Komunalnych Sp. z o. o. w Puławach na podstawie zlecenia z dnia 17 czerwca 2020 r. Kwota wydatkowana na ten cel to 430,50 zł;
- wykonano tabliczkę informującą o zejściu do miejsca straceń. Usługa została wykonana przez Zakład Usług Drogowych DROG-ZNAK z Puław na podstawie zlecenia z dnia 22 czerwca 2020 r. Koszt wykonanej usługi to 73,80 zł.
- udekorowano groby na cmentarzu wojennym w Puławach oraz miejsca pamięci kwiatami chryzantemy pozyskanymi od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach programu pomocy posiadaczom chryzantem, którym zagraża utrata płynności finansowej w związku z ograniczeniami na rynku spowodowanymi epidemią COVID-19. Usługa została wykonana przez Zakład Usług Komunalnych Sp. z o. o. w Puławach za kwotę 1.223,11 zł.

Miasto Puławy wspiera również akcję „Sprzątanie Puław” - realizowaną w ramach międzynarodowej akcji Sprzątanie Świata. W omawianym okresie zostały zrealizowane dwie edycje akcji, we współpracy z Puławskim Ośrodkiem Kultury „Dom Chemika”. Przedsięwzięcie obejmowało przygotowanie, organizację i realizację akcji sprzątania wybranych terenów rekreacyjno-wypoczynkowych miasta Puławy. Głównym celem akcji jest edukacja ekologiczna młodzieży puławskich szkół, a porządkowane tereny obejmowały nie tylko tereny historyczne. Łącznie poniesiono koszty w wysokości 16 000 zł.

✓ **Cel szczegółowy: Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.**

1. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na właściciela lub posiadacza zabytku obowiązek sprawowanie opieki nad zabytkami będącymi jego własnością. Gmina Miasto Puławy wypełniając zapisy art. 5 ust. 2,3,4 monitorowała stan zachowania zabytków poprzez dokonywanie przeglądów technicznych. W okresie 2019-2020 zostały wykonane przeglądy roczne i pięcioletnie:

- Domek Grecki (Biblioteka Miejska), ul. Głęboka 7A - ostatni roczny i pięcioletni przegląd odbyły się w marcu 2021 r. W zaleceniach pojawiła się m.in. konieczność zredukowania obciążenia i wzmocnienia konstrukcji stropów,
- Budynek mieszkalny, ul. Piłsudskiego 43 - przegląd był dokonany 22.11.2020 r.
- Budynek USC, ul. Piłsudskiego 83 - przeglądy roczne wykonano w maju 2019 r. oraz w maju 2020 r. W zaleceniach znalazło się wykonanie mocowanie odspojonych płyt granitowych przy wejściu do podjazdu dla niepełnosprawnych, oczyszczenie, zabezpieczenie i malowanie wsporników balkonu oraz desek balkonowych, wykonanie remontu pasa podokiennego lukarno od strony podwórza.

2. Określenie zasad dotyczących umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych, ujętych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz zasad dotyczących funkcjonowania, lokalizacji i wystroju ogródków gastronomicznych w obszarze zabytkowego układu urbanistycznego miasta w porozumieniu z LWKZ. Wprowadzone zostały ograniczenia

w stosowaniu wolnostojących tablic i urządzeń reklamowych oraz zakaz stosowania ekranów typu LED. Zapisy znajdują się w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Centrum”. W związku ze zmianą ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2015 roku, niemożliwe jest umieszczanie zapisów dotyczących reklam i ogrodzeń w nowych planach miejscowych, których uchwały o przystąpieniu do opracowania zostały podjęte po 2015 r.

PRIORYTET II: Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego w polityce rozwoju miasta.

✓ **Cel szczegółowy: Rozwój produktów turystycznych opartych na walorach dziedzictwa kulturowego.**

1. Poniżej w tabeli wymienione zostały wybrane produkty turystyczne powstałe z myślą o zainspirowaniu turystów do odwiedzenia Puław i zapoznania się z dziedzictwem kulturowym naszego miasta.

L.p.	Rodzaj i nazwa produktu	Opis	Wartość poniesionych środków
1.	Wydarzenie wakacyjne w ramach cyklu „Weekendlove Puławy” 2019	Produkcja ulotki oraz plakatów w ramach „Weekendlove Puławy”. Wydrukowano plakaty oraz ulotki dystrybuowane w prasie, okolicznych hotelach oraz Centrach Informacji Turystycznej w regionie. Przeprowadzono także kampanię promującą w lokalnej telewizji oraz radio.	6 208,12 zł
2.	Wydruk planów miasta i map z grafiką puławskiego artysty 2019	Wydruk aktualnych planów miasta oraz graficznych map w wykonaniu lokalnego artysty grafika Dawida Ryskiego	5 375,00 zł
3.	Kampania Niceplace 2019	Kampania polegająca na promowaniu oferty turystycznej Puław na stojakach w kilkudziesięciu miejscach na terenie województwa lubelskiego (m.in. w hotelach, centrach turystycznych, ośrodkach turystycznych).	4 920,00 zł
4.	Wystawa projektu „Polska Naj - Najciekawsze Wydarzenia w Polsce 2019”	Wystawa prezentująca ofertą turystyczną naszego miasta, dzięki wystawie w ramach projektu „Polska Naj - Najciekawsze Wydarzenia w Polsce 2019”, umieszczonej w centrum Warszawy przy Krakowskim Przedmieściu.	4 440,00 zł
5.	Kampania Niceplace 2020	Kampania polegająca na promowaniu oferty turystycznej Puław na stojakach w kilkudziesięciu miejscach na terenie województwa lubelskiego (m.in. w hotelach, centrach turystycznych, ośrodkach turystycznych).	5 535,00 zł
6.	Realizacja projektu „Polska Lubelska”. 2020	Audiobook opowiadający o historii Lubelszczyzny, w tym Puław.	5 535,00 zł

7.	Kampania promocyjna w kinie letnim w Warszawie - „Puławy i pięknie!” 2020	W ramach kampanii stworzono spot promocyjny, który był wyświetlany w Warszawie przed każdym z seansów Kina Letniego. Dziennie było to kilka lokalizacji, np.: Park Szymańskiego, Park Polińskiego, Royal Wilanów, Metro Młociny, Kępa Potocka, Park nad Balatonem i wiele innych, które gromadzą kinomaniaków ze stolicy i trwała ponad miesiąc. W spocie wzięli udział członkowie puławskiego teatru SPUT ² oraz puławska młodzież.	20 696,00 zł
8.	Wystawa plenerowa na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie - 2020	Puławy promowały się w ramach wystawy plenerowej "Polska NAJ" na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie.	5 000,00 zł
9.	Wirtualny przewodnik po Puławach	Projekt „Re-konstrukcje”, którego celem jest stworzenie wirtualnego przewodnika po Puławach na urządzenia mobilne. W 2020 r. miał miejsce I etap zadania - zostały zaprojektowane materiały promocyjne, przeprowadzono akcję promocyjno-informacyjną dotyczącą projektu oraz akcję zbierania archiwaliów i propozycji mieszkańców dotyczących lokalizacji miejsc, które zostaną wykorzystane do stworzenia przewodnika. Środki do realizacji projektu w wysokości 10 000 zł pozyskane zostały z Fundacji ORLEN, zadanie realizuje Biblioteka Miejska w Puławach.	

Innym rodzajem produktu turystycznego, który podlega stałemu rozwojowi są rajdy rowerowe i spływy kajakowe. Imprezy te, organizowane przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Puławach cieszą się niestąbną popularnością wśród pasjonatów sportów rowerowych i wodnych, ukazując i przybliżając uczestnikom walory krajobrazowe Puław i okolic.

L.p.	Rodzaj i nazwa produktu	Opis	Ilość uczestników
1	Rajd rowerowy	Noworoczny Rajd Rowerowy 2019	10
2	Rajd rowerowy	Rozpoczęcie sezonu rowerowego 2019 „Powitanie Wiosny”, marzec 2019	19
3	Rajd rowerowy	I Wiosenny Rajd Rowerowy, kwiecień 2019	15
4	Rajd rowerowy	II Wiosenny Rajd Rowerowy, kwiecień 2019	16
5	Rajd rowerowy	III Wiosenny Rajd Rowerowy, maj 2019	16
6	Rajd rowerowy	Nadwiślański Rajd Rowerowy, maj 2019	17
7	Rajd rowerowy	Rajd rowerowy, „Wkrótce lato”, czerwiec 2019	10
8	Spływ kajakowy	Spływ kajakowy Wisłą, Janowiec-Puławy, czerwiec 2019	16

9	Rajd rowerowy	Truskawkowy Rajd Rowerowy, czerwiec 2019	17
10	Spytyw kajakowy	Spytyw kajakowy Wieprzem, Niebrzegów - Skoki, czerwiec 2019	16
11	Spytyw kajakowy	Spytyw kajakowy Wieprzem, Osmolice-Kośmin, lipiec 2019	16
12	Spytyw kajakowy	Spytyw kajakowy Wisła, Puławy-Borowa, lipiec 2019	16
13	Spytyw kajakowy	Spytyw kajakowy Chodelka/Wisła Podgórz-Puławy, sierpień 2019	16
14	Spytyw kajakowy	Spytyw kajakowy Wieprzem Baranów - Osmolice, sierpień 2019	16
15	Rajd rowerowy	Rajd rowerowy „Pożegnanie wakacji”, wrzesień 2019	12
16	Rajd rowerowy	Rajd Rowerowy „Dzień bez samochodu” , wrzesień 2019	16
17	Rajd rowerowy	I Jesienny Rajd Rowerowy, październik 2019	18
18	Rajd rowerowy	II Jesienny Rajd Rowerowy, październik 2019	20
19	Rajd rowerowy	Niepodległościowy Rajd Rowerowy, listopad 2019	34
20	Rajd Rowerowy	Noworoczny Rajd Rowerowy 2020, okolice Puław,	29
21	Rajd Rowerowy	Rajd rowerowy „Kręcimy dla Puław”, czerwiec 2020	36
23	Rajd Rowerowy	Rajd rowerowy „Kręcimy dla Puław”, lipiec 2020	24
24	Rajd Rowerowy	Rajd rowerowy „Kręcimy dla Puław”, sierpień 2020	24
25	Rajd Rowerowy	Rajd Rowerowy „Zakończenie sezonu 2020”, wrzesień	30
26	Spytyw kajakowy	Wieprz (Baranów-Osmolice), lipiec 2020	16
27	Spytyw kajakowy	Wieprz (Kośmin - Skoki), lipiec 2020	16
28	Spytyw kajakowy	Wisła (Janowiec-Puławy), sierpień 2020	16
29	Spytyw kajakowy	Wieprz (Osmolice-Niebrzegów), sierpień 2020	16
30	Wycieczki	Puławy (przejazdowe)	

2. Istotnym elementem wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego w polityce rozwoju miasta jest organizacja lub kontynuacja organizacji imprez związanych z lokalnymi zasobami. Poniżej, w tabeli, wymienione zostały wybrane imprezy organizowane przez miejskie instytucje kultury i placówki oświatowe. Należy pamiętać, że z powodu pandemii COVID-9 duża część imprez zaplanowanych na rok 2020 nie mogła się odbyć.

3. Kolejnym działaniem jest realizacja poprzez Centrum Informacji Turystycznej w Puławach zadań związanych z promocją dziedzictwa kulturowego.

L.p.	Nazwa działania	Opis działania	Ilość uczestników	Współpraca
1.	21.03.2019 „Spacer po Puławach 1-go Dnia Wiosny” z CIT	Spacer po Puławach mający za główny cel, przy okazji świętowania pierwszego dnia wiosny, przybliżenie uczestnikom piękna Puław ich zabytków i historii.	25 osób	-
2.	4.04.- 4.06.2019 „Puławy - Włostowice, wielokulturowe stanowisko z zachodniej Lubelszczyzny”	Wystawa archeologiczna popularnonaukowa pt.: „Puławy - Włostowice, wielokulturowe stanowisko z zachodniej Lubelszczyzny”.	(łącznie ilość zwiedzających i biorących udział w wydarzeniach towarzyszących: 500 osób)	UMCS Lublin - Instytut Archeologii, Wydział Zamiejscowy w Puławach, Puławski Uniwersytet Trzeciego Wieku, Szkoła Podstawowa nr 4 w Puławach
3.	27.04.2019 Rajd Rowerowy	Rajd z Puław do gminy Wilków, na Skarpę Dobrską, skąd rozpościera się malowniczy widok na dolinę Małopolskiego Przełomu Wisły, pokazujący piękno okolic.	37 osób	-
4.	8.06.2019 Literacki Rajd Rowerowy	Literacki Rajd Rowerowy po zachodnim brzegu Wisły, punktem docelowym dotarcie do miejscowości Czarnolas w powiecie zwoleńskim i zwiedzenie ekspozycji mieszczącej się w tamtejszym Muzeum Jana Kochanowskiego stanowiącym Oddział Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu.	32 osoby	-
5.	11.08.2019 IV Kontrofensywa Rowerowa	IV Rajd Rowerowo-Historyczny, trasa: Puławy, Wysokie Koło, Dęblin, Niebrzegów, Gołęb, Puławy. Propagowanie piękna okolic i bogatej historii Puław.	78 osób	Miasto Puławy, Starostwo Powiatowe w Puławach, Towarzystwo Inicjatyw Własnych.
6.	12.10.2019 Spacer terenowy „Trzy zamki”	„Trzy zamki” - głównym celem wydarzenia było przybliżenie i popularyzacja historii zamków, które w okresie średniowiecza znajdowały się w okolicy dzisiejszego miasta Puławy. Trasa przemarszu przebiegała po terenie stanowiącym Kazimierski Park Krajobrazowy.	25 osób	-

7.	Marzec 2020	Interaktywny quiz o Puławach (CIT)	137 osób	-
8.	Kwiecień 2020	Wykreślanka o Puławach (CIT)	186 osób	-

4. Dbłość o odpowiednią jakość ekspozycji muzealnej w Muzeum Czartoryskich.

Ekspozycja Muzeum umiejscowiona jest w zabytkowych salach pałacu Czartoryskich w Puławach. Właścicielem obiektu jest Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach PIB, który odpowiada za stan zachowania sal pałacowych i budynków na terenie parku. Dzięki wykorzystywaniu przez Muzeum sal pałacowych są one regularnie wietrzone, utrzymywana jest stała temperatura i wilgotność powietrza. Właściwy mikroklimat, odpowiedni dla obiektów muzealnych regulują specjalistyczne urządzenia: osuszacze i nawilżacze. Parametry (wilgotność i temperatura) odczytywane są kilkakrotnie w ciągu dnia za pomocą termohigrometrów. Zamontowane jest również oświetlenie dostosowane do wymogów konserwatorskich. Sprawdzany jest też poziom luxów przy obiektach o szczególnej wrażliwości. Ponadto zbiory o szczególnej wrażliwości (np. archiwalia) zabezpieczane są dodatkowo prosorbami umieszczonymi w gablotach. Każda gablota posiada odpowiednie zabezpieczenie antywłamaniowe, zamontowane są również czujki alarmowe, które sprawdzane są przez specjalistyczną firmę. Dodatkowo firma monitoruje stan zabezpieczeń i alarmów. Również każda z sal, w których eksponowane są zbiory jest zabezpieczona kodem alarmowym.

Muzeum użytkuje również obiekty znajdujące się na terenie parku - Domek Aleksandryjski, Świątynię Sybilli i Dom Gotycki. W Domku Aleksandryjskim mieści się dział Muzeum - Pracownia Dokumentacji Dziejów Miasta. Obiekt jest użytkowany całorocznie. Pozostałe obiekty parkowe między innymi ze względu na brak ogrzewania i niesprzyjające (wilgoć) warunki do eksponowania wystaw, udostępniane są do zwiedzania jedynie w okresie letnim.

W latach 2019-2020 Muzeum przeprowadziło niezbędne remonty w części ekspozycyjnej: Sala Tradycji (parter) oraz przedsionka do Sali Rycerskiej - pokrycie ubytków w ścianach i malowanie wnętrza sali; Dom Gotycki - montaż nowych (zgodnych z wymogami konserwatorskimi) kinkietów, które doświetlają wnętrze. Do monitorowania parametrów zakupiono specjalistyczny sprzęt - osuszacze. Wymieniono również oświetlenie. Zakupiono specjalistyczną gablotę, w której przechowywane i eksponowane są archiwalia. W ostatnich latach zakupiono kubiki i gabloty dostosowane do eksponowania obiektów muzealnych. Wykonano też ścianki wystawiennicze. W trakcie zmian aranżacji wystawy zastosowano nowe podpisy ekspozycyjne - tabliczki plexi. Dostosowano również pomieszczenie magazynowe do przechowywania muzealiów - zakupiono specjalistyczną szafę oraz stół. Wartość poniesionych środków łącznie: 46.445,22 zł.

Dostosowano również jedno z pałacowych pomieszczeń na potrzeby lekcji i warsztatów muzealnych - w sali edukacyjnej prowadzone są cykliczne zajęcia i warsztaty.

Podjęto również konserwację znajdującego się w zbiorach Muzeum Czartoryskich w Puławach obiektu wysokiej klasy historycznej i sentymentalnej - pochodzącego z lat 1846-1855 sztambucha „Pobożne pamiątki”. Rękopis należał do sióstr Narbutt, które gromadziły w nim różnego rodzaju wpisy, wiersze, rysunki, obrazki dewocyjne pochodzące. Wśród kart pamiętnika można odnaleźć wiele rysunków i wpisów związanych pośrednio lub bezpośrednio z Puławami i rodziną Czartoryskich (widoki Domu Gotyckiego, Świątyni Sybilli, rysunki wykonane przez Adama Jerzego Czartoryskiego. Celem konserwacji było przywrócenie (w miarę możliwości) stanu pierwotnego obiektu oraz przywrócenie jego właściwości estetycznych, użytkowych i ekspozycyjnych. Naprawiono i odkwaszono okładki, pozostałości oprawy sztambucha połączono nowym grzbietem,

odtworzono również zapięcia klamer z okładki przedniej. Wykonano badania pH kart, oczyszczono je mechanicznie z kurzu, naprawiono rozdarcia i ubytki, odkwaszono, wzmocniono struktury papieru. Naprawiono również wykonaną w epoce osłonę introligatorską, odtworzono grzbiety oraz zrekonstruowano okucia okładki przedniej.

✓ **Cel szczegółowy: Wykorzystanie Internetu i multimediiów w celu nowoczesnej promocji walorów zabytkowych.**

1. Wykorzystanie serwisów tj. Facebook, Instagram, Twitter i YouTube do komunikacji z mieszkańcami i promocji miasta. Codziennie zamieszczane są treści dotyczące wydarzeń, imprez i uroczystości miejskich, publikowane są również komunikaty ostrzeżenia meteorologiczne. Na serwisie YouTube znajdują się zapisy z sesji Rady Miasta Puławy i posiedzeń komisji Rady Miasta Puławy oraz filmy prezentujące dziedzictwo miasta. Opublikowana została też kronika filmowa za lata 2019 i 2020 prezentująca ważne wydarzenia m.in. dotyczące kultury.
2. Poprzez Samorządowy Informator SMS mieszkańcy informowani są o ofercie kulturalnej, przekazywane są komunikaty lokalne itp.
3. Wykorzystanie miejskiej strony internetowej www.pulawy.eu do komunikacji z mieszkańcami i turystami:

W roku 2019:

- ilość dodanych aktualności - 667,
- ilość dodanych podstron ogółem - 48,
- ilość osób odwiedzających stronę - 248 243.

W roku 2020:

- ilość dodanych aktualności - 704,
  - ilość dodanych podstron ogółem - 199,
  - ilość osób odwiedzających stronę - 213 103.
4. Poprzez miejską stronę internetową możliwa jest współpraca z puławskimi organizacjami pożytku publicznego w zakresie pomocy w promowaniu kanałami komunikacji internetowej organizowanych przez nie różnorodnych imprez i wydarzeń kulturalnych, sportowych itp.

✓ **Cel szczegółowy: Promocja Puław na forum krajowym i zagranicznym wraz z dostosowaniem miasta do zwiększonego ruchu turystycznego.**

1. Promocja Puław na forum krajowym odbywa się również poprzez organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych poświęconych dziedzictwu kulturalnemu miasta. Poniżej wybrane działania realizowane przez miejskie instytucje kultury i placówki oświatowe:
  - XVIII Ogólnopolski Konkurs Tańców Polskich „O Pierścień Księżnej Izabeli” - konkurs tańców polskich w formie towarzyskiej popularyzujący niematerialne dziedzictwo kulturowe, zawarte w polskich tańcach narodowych. Liczba uczestników ok. 900. Organizator: POK „Dom Chemika”. Współpraca: Miasto Puławy, MOSiR Puławy, Powiat Puławski, Stowarzyszenie Na Rzecz Wspierania Edukacji, Kultury i Sportu „Wspólnie”.
  - Śladami Jana Pawła II. Międzynarodowy projekt wymiany młodzieży polsko-litewskiej. Projekt realizujący działania kulturalno-edukacyjne w oparciu o wspólną historię Polski i Litwy, upamiętniający także osobę św. Jana Pawła II w setną rocznicę urodzin. W ramach

projektu powstały: scenariusz do zajęć interaktywnych „Historia rodu Czartoryskich. Związki Puław z Litwą” (Muzeum Czartoryskich w Puławach), wystawa fotograficzna on-line „Kapliczki puławskie” oraz warsztaty artystyczne. Liczba uczestników - 27. Organizator: Szkoła Podstawowa nr 11. Współpraca: Szkoła Podstawowa w Birżu - Litwa, Stowarzyszenie Rodzina, UM Puławy, Muzeum Czartoryskich w Puławach, POK „Dom Chemika”.

- Scientix - wymiana młodzieży polsko włoskiej. Projekt polegający na wymianie doświadczeń pomiędzy młodzieżą polską i włoską, zawierał działania o charakterze kulturalno-edukacyjnym i integracyjnym. W ramach działań powstała prezentacja tematyczna o Puławach, plakat i gra interaktywna. Liczba uczestników - 15. Organizator: Szkoła Podstawowa nr 11. Współpraca: Szkoła Podstawowa w Bari.
- Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Izabela Czartoryska - dux femina facti”. Konferencja poświęcona wielokierunkowej działalności księżnej Izabeli Czartoryskiej. Podczas konferencji zaproszeni prelegenci wygłosili referaty dotyczące wielokierunkowej działalności księżnej Izabeli Czartoryskiej - m.in. historii muzealnictwa i ogrodu puławskiego - poprzedzone aktualnym stanem badań. Liczba uczestników - 50. Organizator: Muzeum Czartoryskich w Puławach. Współpraca: Polskie Towarzystwo Badań nad Wiekiem Osiemnastym.
- Realizacja projektu „Erasmus”. „Kulturowe dziedzictwo naszej ziemi od sztuki po widelec” - współpraca ze szkołami z Włoch, Cypru, Portugalii, Grecji i Bułgarii. Działania obejmują trzy kręgi tematyczne dotyczące regionu, jego historii, kultury, kuchni regionalnej; uczniowie biorą udział w wielu warsztatach, wykładach, wycieczkach zarówno w swoich państwach, jak i podczas sześciu wizyt w krajach partnerskich. Uczestnicy - 30 osób z Polski i goście z krajów partnerskich. Organizator: Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2 im. F. D. Książnica. Projekt organizowany w ramach współpracy Unią Europejską.
- Puławy uczestniczyły w Ogólnopolskiej Rywalizacji o „Puchar Rowerowej Stolicy Polski” - której celem jest propagowanie aktywnego wypoczynku, promocja turystyki rowerowej i promocja jazdy rowerem, jako alternatywnego środka transportu a także wdrażanie idei smart city w miastach. Organizatorem Rywalizacji jest Miasto Bydgoszcz. Rowerzyści pobierają specjalnie stworzoną na potrzeby rywalizacji darmową aplikację, która rejestruje trasy i ich długości. Uczestnik sam decyduje, dla którego z miast „kręci kilometry”. Akcja motywuje mieszkańców do zdrowej sportowej rywalizacji i wspólnej zabawy propagującej aktywny tryb życia. Wartością dodaną miast będzie pełna, szczegółowa statystyka przejazdów, tzw. „mapa ciepła”. Zebrane dane o najczęściej używanych trasach mogą być przydatnym narzędziem przy planowaniu i projektowaniu ścieżek i infrastruktury rowerowej.
- Ponadto dzieci i młodzież z puławskich placówek oświatowych uczestniczyły w konkursach o różnorodnym zasięgu i w wydarzeniach organizowanych przez inne podmioty z terenu Puław i całego kraju.

2. Rozwój działalności Centrum Informacji Turystycznej.

Centrum Informacji Turystycznej funkcjonuje w strukturach Puławskiego Ośrodka Kultury „Dom Chemika” realizujące zadania o charakterze rekreacyjnym, sportowym i turystycznym. Pracownicy CIT zajmują się obsługą interesantów, udzielają informacji dotyczących między innymi: zabytków, atrakcji turystycznych, bazy noclegowej, godzin otwarcia placówek muzealnych, informują o ciekawych wydarzeniach, które odbywają się w Puławach, udostępniają

bezpłatne materiały promocyjne i zajmują się sprzedażą gadżetów i pamiątek. Prowadzą także wypożyczalnię kijów nordic walking. Centrum Informacji Turystycznej jest organizatorem półkolonii zimowych, spacerów terenowych, sptywów kajakowych i rajdów rowerowych. Prowadzi sprzedaż materiałów i gadżetów promocyjnych i wypożyczalnię kijów Nordic Walking. W roku 2019 CIT odwiedziło 4196 osób. W pierwszym półroczu 2020 roku placówka Centrum z powodu epidemii SARS-CoV-2 była czasowo nieczynna. W tym okresie pracownicy Centrum wspierali działania prowadzone w mediach społecznościowych, na facebookowym fanpage Centrum oraz na stronie Ośrodka. W 2020 roku CIT odwiedziło 2552 osoby.

W 2020 r. rozwinęła się współpraca Centrum Informacji Turystycznej z MOSiR w Puławach w zakresie organizacji wspólnych rajdów. Akcja „Aktywne Puławy” propagująca turystykę połączoną ze wzmożoną aktywnością fizyczną cieszyła się dużą popularnością wśród mieszkańców naszego miasta.

L.p.	Nazwa działania	Opis działania	Ilość uczestników	Współpraca
1.	4.07.2020	Miejski Rajd Pieszy - Puławy i okolice Wólki Profeckiej.	25 osób	MOSiR Puławy
2.	11.07.2020	Rajd rowerowy do gminy Końskowola	37 osób	MOSiR Puławy
3.	18.07. 2020	Sptyw kajakowy po rzece Wieprz Baranów - Kośmin	25 osób	Firma Nakau MOSiR Puławy
4.	25.07.2020	Terenowy rajd rowerowy - Puławy i okolice Kazimierza Dolnego i Janowca	29 osób	MOSiR Puławy
5.	2.08.2020	Nocny rajd pieszy - (Puławy - Parchatka	21 osób	MOSiR Puławy
6.	8.08.2020	Rajd rowerowy z Puław przez Rudy, Michałówkę, Końskowolę, Stary Pożóg, Las Stocki i Zbędownice, do Puław	35 osób	MOSiR Puławy
7.	22.08.2020	NIE-Winny Rajd Pieszy (Puławy - Skowieszyn - Las Stocki - Zbędownice - Parchatka - Puławy)	17 osób	MOSiR Puławy
8.	30.08.2020	Sptyw kajakowy po rzece Wieprz Jeziorzany - Drażgów	25 osób	Firma Nakau MOSiR Puławy
9.	12.09.2020	Pieszy rajd krajoznawczy - (Bochotnica - Zbędownice- Parchatka,	28 osób	MOSiR Puławy
10.	11.10.2020	Rajd rowerowy (Puławy - Końskowola - Młynki - Puławy)	39 osób	MOSiR Puławy

Dziedzictwo kulturowe to ważny czynnik życia i działalności człowieka. Zabytki - te materialne ślady przeszłości, są także cennym elementem kultury, kształtującym nasze otoczenie a bogactwo i różnorodność dziedzictwa kultury może przyczynić się do rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i do poprawy jakości życia mieszkańców.

Z wszystkich wyżej wymienionych działań wynika, że gmina Miasto Puławy realizuje zadania z uwzględnieniem założeń programowych Gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Puławy na lata 2019-2022. W omawianym okresie został podjęty szereg działań związanych z dbałością o zachowanie istniejących walorów zabytkowych oraz wykorzystaniem zasobów

dziedzictwa kulturowego w polityce rozwoju gminy. Podjęto zadania związane z zahamowaniem degradacji substancji zabytkowej, kształtowaniem atrakcyjnego wizerunku miasta Puławy, oraz ze zwiększeniem atrakcyjności zabytków dla potrzeb kulturalnych i turystycznych. Działania te będą kontynuowane w latach następnych. Cykliczność podejmowanych działań, szczególnie edukacyjnych, z uwzględnieniem historii i tradycji Puław, pozwala na osiągnięcie zamierzonych efektów - m.in. zwiększenia świadomości społeczności lokalnej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.